

gjöld þess af leikritum séu lægri en gjöld fastra leikhúsa. Hefur stefnandi lagt fram bréf Þjóðleikhússins, dags. 10. þ. m., um greiðslur þess til erlendra höfunda fyrir sýningu leikrita. Segir í bréfinu, að höfundarlaun hafi numið frá 4—7% af seldum aðgangseyri, að fráðregnum skemmtanaskatti og fatageymslugjaldi, og nefnir leikritin Óvænt heimsókn, Pabbi, Flekkaðar hendur og Konu ofaukið sem dæmi. Hefur Þjóðleikhúsið greitt 7% fyrir flutning fyrstnefnda leikritsins, en 4% fyrir hvert hinna.

Þegar virtar eru almennar aðstæður til flutnings leikrita á leiksviði hér á landi svo og hinar sérstöku aðstæður stefnda við áðurgreindan flutning hans á leikriti Zweigs „Volpone“, meðal annars það, að stefndi mun ekki hafa borið úr bítum hagnað af flutningi leikritsins, þykja höfundarlaun til stefnanda fyrir hinn heimildarlausu flutning hæfilega ákveðin 6% af uppgefnum tekjum stefnda af leiksýningunum og án forgjalds.

Samkvæmt framansögðu verða því úrslit máls þessa þau, að stefndi verður dæmdur til að greiða stefnanda kr. 7187.35 með vöxtum, eins og krafist hefur verið, svo og málskostnað, er ákveðst kr. 2300.00, og er þar með talinn matskostnaður, er stefnandi hefur innt af hendi.

Einar Arnalds borgardómari kvað upp dóm þennan ásamt meðdómsmönnum prófessor Steingrími J. Þorsteinssyni og Sigurði Grímssyni rithöfundum.

Dómsorð:

Stefndi, Leikfélag Reykjavíkur, greiði stefnanda, Sigurði Reyni Péturssyni, f. h. dr. Jan van Loewens vegna dánarbús Stefáns Zweigs, kr. 7187.35 með 6% ársvöxtum frá 21. maí 1949 til greiðsludags og kr. 2300.00 í málskostnað innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 20. febrúar 1953.

Nr. 17/1952. **Menntamálaráðherra f. h. Þjóðleikhússjóðs, Kennslukvikmyndasjóðs og Félagsheimilassjóðs** (Einar B. Guðmundsson)

gegn

Fegrunarfélagi Reykjavíkur (Sigurður Ólason).

Dómendur:

Hæstaréttardómararnir Jónatan Hallvarðsson, Gizur Bergsteinsson, Jón Ásbjörnsson, Þórður Eyjólfsson og próf. Ólafur Lárusson.

Endurgreiðsla skemmtanaskatts.

Dómur Hæstaréttar.

Áfrýjandi hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 6. febrúar 1952, að fengnu áfrýjunarleyfi 4. s. m.

Hann krefst sýknu af kröfum stefnda og að stefnda verði dæmt að greiða honum málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti eftir mati dómsins.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða dóms og málskostnaðar fyrir Hæstarétti úr hendi áfrýjanda eftir mati dómsins.

Eigi hefur verið vefengt, að hagnaði af umræddum skemmtunum hafi verið varið í samræmi við tilgang stefnda, sem lýst er í héraðsdómi, og telja verður miða að almannaheill. Samkvæmt þessu ber að staðfesta héraðsdóminn að niðurstöðu til.

Eftir þessum úrslitum ber áfrýjanda að greiða stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 1500.00.

Dómsorð :

Hinn áfrýjaði dómur á að vera óraskaður.

Áfrýjandi, menntamálaráðherra f. h. Þjóðleikhússjóðs, Kennslukvikmyndasjóðs og Félagsheimilasjóðs, greiði stefnda, Fegrunarfélagi Reykjavíkur, málskostnað fyrir Hæstarétti, kr. 1500.00.

Dóminum ber að fullnægja að viðlagðri aðför að lögum.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 20. októ. 1951.

Mál þetta, sem dómtekið var 12. þ. m., hefur Fegrunarfélag Reykjavíkur höfðað fyrir bæjarþinginu með stefnu útgefinni 11. janúar s.l. gegn menntamálaráðherra f. h. Þjóðleikhússjóðs, Kennslukvikmyndasjóðs og Félagsheimilasjóðs til endurgreiðslu in solidum á skemmtanaskatti að fjárhæð kr. 8.628.06 með 6% ársvöxtum frá 23. ágúst 1949 til greiðsludags og málskostnaðar að skaðlausu.

Stefndi hefur krafizt sýknu af kröfum stefnanda og málskostnaðar sér til handa að mati dómarsins.

Málsatvik eru þau, að þann 18. ágúst 1948 og 1949 hélt stefnandi skemmtanir hér í bænum í fjáröflunarskyni og seldi að þeim aðgang. Stefnanda var gert að greiða skemmtanaskatt af aðgangseyri að skemmtunum þessum að fjárhæð kr. 8.628.06, og greiddi stefnandi fé þetta, að áskildum rétti til endurheimtu.

Stefnandi, sem hefur viðurkennt, að skemmtanir þessar hafi verið þess konar, að þær hafi verið skemmtanaskattskyldar samkvæmt ákvæðum 2. gr. laga nr. 56 frá 1927, byggir kröfur sínar á því, að skemmtanir þessar hafi verið undanþegnar skemmtanaskatti samkvæmt ákvæðum b-liðs 3. gr. laga þessara. Tilgangur félagsins sé að fegra og prýða Reykjavík,

stuðla að betri snyrtingu og hreinsun bæjarins, aukinni umgengnismenningu og hollustuháttum. Fegrun Reykjavíkurbæjar sé mál, er varði alla þjóðina, og sé til heilla fyrir hana, en ekkert sérmál Reykjavíkur einnar. Hagnaðinum af umræddum skemmtunum hafi öllum verið varið til þessa og eigi félagið því að njóta góðs af undanþágu þeirri um greiðslu skemmtanaskattsins, sem um getur í fyrrgreindu lagaákvæði.

Sýknukröfu sína byggir stefndi á því, að það sé meginregla laga nr. 56 frá 1927, að skattur sé lagður á ákveðnar skemmtanir, sem haldnar séu fyrir almenning í kaupstöðum landsins. Skatti þessum eigi síðan að verja til styrktar ákveðnum menningarmálum. Frá þessari reglu séu hins vegar gerðar nokkrar undanþágur í 3. grein laganna, þar á meðal í b-lið greinarinnar. Samkvæmt almennum reglum beri að skýra slík undanþáguákvæði þröngt. Starfsemi stefnanda, fegrun Reykjavíkur, sé að vísu menningarstarfsemi, en hins vegar verði alls ekki talið, að hún miði að almenningsheill, enda sé starfssvið félagsins bundið við ákveðin staðartakmörk. Stefndi geti því ekki borið fyrir sig þetta undanþáguákvæði og eigi því ekki rétt á endurgreiðslu skattsins.

Í lögum stefnanda segir í 1. gr., að heimili félagsins og varnarþing sé í Reykjavík. Þá segir svo í 2. gr. um tilgang félagsins:

Tilgangur félagsins er:

a) Að hafa forystu um sköpun almenningsáhuga á útleti bæjarins, skipulagi og menningarháttum og hvetja ráðamenn ríkis og bæjar til framkvæmda á þeim sviðum.

b) Að stuðla að hvers konar viðleitni til fegrunar bæjarins, t. d. með því að vekja áhuga bæjarbúa á því að prýða hús sín og umhverfi þeirra og ennfremur að vinna að því, að komið verði upp skrudgörðum og listaverkum á almannafæri.

c) Að örfa almenning til bættrar umgengnismenningar í hvívetna.

d) Að beita sér fyrir verndun fornminja í bænum og hindra skemmdir og breytingar á þeim.

e) Að beita sér gegn hverjum þeim ráðstöfunum að hálfu einstaklinga og yfirvalda, er miða bænum til óprýði og ófarnaðar.

Þá segir í 9. gr. félagslaganna, að aldrei megi breyta grundvallartilgangi félagslaganna, að aldrei megi breyta grundvallartilgangi félagsins samkvæmt 2. gr.

Í b-lið 3. gr. laga nr. 56 frá 1927 um skemmtanaskatt og þjóðleikhús segir, að undanþegnar öllum skemmtanaskatti séu þessar opinberar skemmtanir: „Skemmtanir, sem haldnar eru í göðgerðaskyni eða til styrktar málefna, er miða að almenningsheill“.

Telja verður, að stefndi geti átt rétt til að njóta góðs af ákvæðum þessum, enda þótt starfssvið félagsins sé bundið við Reykjavík, þar sem starfsemi getur miðað að almenningsheill, enda þótt hún eigi að fara fram innan ákveðinna staðartakmarka.

Pegar virtar eru þær reglur um starfsemi stefnanda, sem að framan eru greindar, þá þykir mega fallast á, að starfsemi félagsins miði að almenningsheill í merkingu fyrrgreinds lagaákvæðis. Með vísan til þessa

og þegar þess er gætt, að aldrei má breyta grundvallartilgangi félagsins, þá verður að telja, að stefnandi sé undanþeginn skemmtanaskatti af skemmtunum þeim, er hér skipta máli, enda hefur því ekki verið mótmælt, að hagnaði af skemmtunum þessum hafi verið varið í samræmi við fyrrgreindan tilgang félagsins.

Samkvæmt þessu ber að taka kröfur stefnanda til greina að öllu leyti og dæma stefnda til að endurgreiða kr. 8628.06 með vöxtum, svo sem krafizt er, en upphafstími vaxta hefur ekki sætt mótmælum.

Málskostnaður þykir hæfilega ákveðinn kr. 1000.00.

Einar Arnalds borgardómari kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndi, menntamálaráðherra f. h. Þjóðleikhússjóðs, Kennslukvik-myndasjóðs og Félagsheimilasjóðs, greiði stefnanda, Fegrunarfélagi Reykjavíkur, kr. 8628.06 með 6% ársvöxtum frá 23. ágúst 1949 til greiðsludags og kr. 1000.00 í málskostnað innan 15 daga frá lögbirtingu dóms þessa að viðlagðri aðför að lögum.

Föstudaginn 20. febrúar 1953.

Nr. 29/1951. **Ólafur F. Ólafsson** (Ragnar Ólafsson)
gegn

Helgu Finnsdóttur (Ragnar Jónson).

Dómendur:

Hæstaréttardómararnir Jónatan Hallvarðsson, Gizur Bergsteinsson, Jón Ásbjörnsson, Þórður Eyjólfsson og hrl. Einar B. Guðmundsson.

Ágreiningur um greiðslu vísitöluálags á kaup. Orlofsfé.

Dómur Hæstaréttar.

Áfrýjandi, sem hefur skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 7. marz 1951, gerir þær dómkröfur, að hann verði einungis dæmdur til að greiða stefnda kr. 203.36 og að stefnda verði dæmt að bera kostnað sinn af málssókninni í héraði, en greiða áfrýjanda málskostnað fyrir Hæstarétti að mati dómsins. Stefndi hefur aðallega krafizt greiðslu úr hendi áfrýjanda á kr. 1072.10 ásamt 6% ársvöxtum af kr. 835.33 frá 25. nóvember 1950 til greiðsludags, en til vara á kr. 694.49 ásamt vöxtum, eins og áður greinir, af kr. 472.24. Svo krefst stefndi og málskostnaðar fyrir báðum dómum að mati Hæstaréttar.